

BMT-nin 21-ci İqlim Dəyişikliyi Konfransı

COP21 harada keçirilib?

Günel Abbas

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının 21-ci İqlim Dəyişikliyi Konfransı 2015-ci il 30 noyabr - 12 dekabr tarixlərində Parisdə keçirilib. Konfrans 1992-ci il BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının (UNFCCC) Tərəflər Konfransının (COP) 21-ci illik sessiyası və Kioto Protokolunun 1997-ci il Tərəflər Konfransının (CMP) 11-ci sessiyasını əhatə edirdi. COP21-ə hazırlıq məqsədilə 2105-ci il 19-23 oktyabr tarixlərində Bonn İqlim Dəyişikliyi Konfransı da daxil olmaqla bir sıra görüşlər keçirilmiş və saziş layihəsi hazırlanmışdı.

Konfransda iqlim dəyişikliyinə azaldılmasına dair qlobal saziş olan Paris Sazişi müzakirə olundu və mətn iştirakçı tərəflərin nümayəndələrinin konsensusunu əks etdirdi. 12 dekabr 2015-ci ildə 196 iştirakçı ölkə yekdilliklə pənarik qazlarının azaldılması metodologiyasının bir hissəsi kimi emissiyaları azaltmaq üçün qəti qlobal pakt olan Paris Sazişini qəbul etdi. 12 səhifəlik sənəddə üzvlər karbon istehsalını mümkün qədər tez azaltmağa və qlobal istiləşməni 2 dərəcədən çox aşağı saxlamaq üçün əllərindən gələni etməyə razılaşırdılar. Müzakirələr zamanı Sakit okeandakı ada dövlətləri, Seyşel adaları, eləcə də dəniz səviyyəsinin qalxması ilə mövcudluğu təhlükə altında olan Filippin qlobal istiləşmənin azaldılması istiqamətində öz təklif və çağırışlarını duyurublar.

Saziş qlobal istixana qazları emissiyalarının ən azı 55 faizini təmsil edən ən azı 55 ölkənin iştirakı ilə qüvvəyə minəcəkdi. Bu hədəfə 4 noyabr 2016-cı ildə nail olundu. 22 aprel 2016-cı ildə (Yer günü) 174 ölkə Nyu-Yorkda sazişi imzaladı və öz hüquq sistemləri çərçivəsində qəbul etməyə başladı.

Təşkilat komitəsinin məlumatına görə, gözlənilən əsas nəticə sənayedən əvvəlki səviyələrlə müqayisədə qlobal istiləşməni 2°C-dən xeyli aşağı dərəcə ilə məhdudlaşdırmaq məqsədinin müəyyən edilməsinə dair razılaşma olub. Saziş 21-ci əsrin ikinci yarısında antropogen istixana qazları emissiyalarının sifra çatdırılmasını nəzərdə tuturdu. Paris Sazişinin qəbul edilmiş variantında tərəflər temperatur artımını 1,5°C-ə qədər məhdudlaşdırmağa çalışacaqdılar. Bəzi elm adamlarına görə, 1,5°C hədəfi 2030 və 2050-ci illər arasında sifir emissiya tələb edəcəkdi.

Konfransdan əvvəl 146 nümayəndə öz milli iqlim töhfələrinin layihəsini açıq şəkildə təqdim etdi. Təklif olunan öhdəliklərin 2100-cü ilə qədər qlobal istiləşməni 2,7 °C-ə qədər məhdudlaşdıracağı təxmin edilirdi. Məsələn, Aİ-nin təklif etdiyi INDC layihəsi 2030-cu ilə qədər emissiyaların 1990-cı illə müqayisədə 40 faiz azaldılması öhdəliyi idi. Müqavilə 2023-cü ildən başlayaraq hər beş ildən bir milli hədəfləri yeniləmək və təkmilləşdirmək üçün nəzərdən keçirəcək qlobal inventar yaradırdı. Bununla belə, əvvəlki Kioto Protokolundan fərqli olaraq Paris Sazişinə emissiyalar üçün heç bir təfərrüatlı vaxt qrafiki və ya ölkəyə xas hədəflər daxil edilməmişdi.

Parisdə keçirilən sammitin təşkilat komitəsinin məlumatına görə, 2015-ci il konfransının məqsədi BMT-nin 20 ildən artıq apardığı danışıqlarda ilk dəfə olaraq iqlimlə bağlı məcburi və universal razılaşmanın əldə edilməsi olub. Papa Fransisk Laudato si' adlı ensiklopedik məktubu nəşr etdi və bu məktub qismən konfransa təsir etmək məqsədi daşıyırdı. Ensiklopediya iqlim dəyişikliyinə qarşı hərəkətə keçməyə çağırırdı. Ensiklopediyada deyilirdi: "Bəşəriyyət bu istiləşməyə və ya ən azı onu yaradan və ya daha da gücləndirən faktorlarla mübarizə aparmaq üçün həyat tərzində, istehsalda və istehlakda dəyişikliklərə ehtiyac olduğunu qəbul etməyə çağırılır!"

Qeyd edək ki, konfransın 170 milyon avroya (o zaman 186,87 milyon dollar) başa gələcəyi proqnozlaşdırılırdı. Fransa hökuməti xərclərin 20 %-nin EDF, Engie, Air France, Renault-Nissan və BNP Paribas kimi fransız şirkətləri tərəfindən ödəniləcəyini elan etmişdi. Sponsorlar arasında BMW, Avery Dennison, Carbon Trade Exchange, Cool Effect, The Coca-Cola Company, Climate Resources Exchange və Vattenfall var idi.